

Læreplan for videregående opplæring

Ledelse og økonomisk styring

Valgfag

Oslo, oktober 1997

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Forord

Læreplanverket for videregående opplæring omfatter all opplæring under

- lov om videregående opplæring
- lov om fagopplæring i arbeidslivet

Læreplanverket består av to deler:

1. Læreplan, generell del, for grunnskole, videregående opplæring og voksenopplæring. Generell del angir overordnede mål og retningslinjer for den samlede virksomheten i grunnskolen og videregående opplæring.
2. Læreplaner for videregående opplæring.

Denne læreplanen omfatter valgfaget ledelse og økonomisk styring.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, 03. oktober 1997.

Innhold

Kapittel 1: Generell informasjon	1
1.1 Innledning	1
1.2 Innhold	1
Kapittel 2: Mål og hovedmomenter	2
2.1 Felles mål for valgfaget	2
2.2 Ledelse og økonomisk styring	3
Kapittel 3: Vurdering	6
3.1 Hvorfor vurdering?	6
3.2 Hva skal vurderes?.....	6
3.3 Hvordan skal vurderingen skje?.....	6
3.4 Spesielle forhold	7
Vedlegg 1	
Vurdering i valgfaget ledelse og økonomisk styring.....	8

Kapittel 1: Generell informasjon

1.1 Innledning

Mange forskjellige betalingsmidler har vært benyttet gjennom tidene. Penger er i dag det mest brukte betalingsmidlet, uansett betalingsmiddel så har verdien av betalingsmidlene vært veid opp mot verdien på den leverte vare eller tjeneste. I dag er det fri konkurranse i de fleste næringer. Det medfører at det konkurreres på pris og kvalitet. Dekker ikke prisen de kostnader produksjonen medfører, vil virksomheten snart stoppe opp. Det er derfor nødvendig at de som vil drive en virksomhet har økonomisk forståelse.

Små virksomheter har én eller flere ansatte. Arbeidskraft er en stor kostnad, og da blir det viktig at arbeidsgiveren greier å motivere sine ansatte til virksomhetens beste. Den som vil drive foretak må i tillegg til økonomisk forståelse også kunne motivere og lede mennesker. Arbeidstakere i en virksomhet vil også ha nytte av kunnskaper om økonomisk styring og ledelse. Kunnskaper om økonomi og styring skaper også en bedre forståelse for de ulike nivåene i virksomheten.

1.2 Innhold

Faget består av 75 årstimer (gjennomsnittlig 2 uketimer) og utgjør én modul.

Kapittel 2: Mål og hovedmomenter

2.1 Felles mål for valgfaget

Elevene skal

- ha kjennskap til virksomhetens plass i samfunnet
- kjenne til lederens ansvar for at virksomhetens mål nås
- kjenne til prinsipper for god økonomisk styring
- kunne fastsette riktige priser på varer og tjenester
- kjenne til forhold som kan styre kundens valg av leverandør
- ha kjennskap til hvordan medarbeidere kan motiveres til beste for virksomhet og samfunn
- kjenne til aktuelle lover og regler for næringen
- kjenne til lederens ansvar for det indre og ytre miljø
- kjenne til en virksomhets nettverk og samarbeidspartnere
- vise evne og vilje til samarbeid, også på tvers av faggreenser
- vise en adferd som fremmer likeverd og likestilling
- kjenne de etiske retningslinjer som gjelder for økonomi og ledelse
- kunne ta ansvar for egen læring
- ha kjennskap til virksomhetens oppgaver lokalt, nasjonalt og internasjonalt

2.2 Ledelse og økonomisk styring

Mål 1 Virksomheten og dens plass i samfunnet

Elevene skal kjenne til hvordan en virksomhet kan etableres i et konkurransesamfunn

Hovedmomenter

Elevene skal

- 1a kunne forklare begrepet forretningsidé og hvorfor markedsvurderingen er viktig for etablering av en virksomheten
- 1b kjenne til hvordan etablering, drift og avvikling av en virksomhet foregår
- 1c kjenne til hvordan endringer i markedet kan påvirke virksomhetens drift
- 1d ha kjennskap til ulike finansieringsformer for drift og investering
- 1e ha kjennskap til de viktigste lover for etablering, drift og avvikling av en virksomhet

Mål 2 Ledelse

Elevene skal ha kunnskaper om hvordan en virksomhet kan organiseres, ledes, drives og kvalitetssikres

Hovedmomenter

Elevene skal

- 2a kjenne til hvilke rettigheter og plikter som påhviler partene i et arbeidsforhold
- 2b kjenne til gjeldende lover og regler for helse, miljø og sikkerhet
- 2c ha kjennskap til prinsipper for organisering, ledelse og personalutvikling
- 2d kunne gi eksempler på yrkesetiske problemer og kjenne til betydningen av en god arbeidsmoral og god forretningsskikk
- 2e ha kjennskap til viktigheten av kvalitetssikring i en virksomhet

Mål 3 Økonomisk styring

Elevene skal kjenne til enkle prinsipper for budsjettering og regnskapsarbeid. De skal kunne identifisere nøkkeltall i regnskapet og kunne bruke disse som et vurderingsgrunnlag for beslutninger

Hovedmomenter

Elevene skal

- 3a ha kjennskap til bruk av budsjettmodeller
- 3b kjenne til rutiner for ordremottak og fakturering ved salg av varer og tjenester
- 3c kjenne til behandling av bilag
- 3d kjenne til gjeldende lover og regler for regnskapsføring
- 3e kjenne til utarbeidelse av resultat- og balanserapport
- 3f kunne kontrollere budsjettet mot registreringer i regnskapet

Mål 4 Kostnader og kalkyler

Elevene skal kjenne til hvilke kostnader som er forbundet med drift av en virksomhet og kunne fastsette riktig pris på en vare eller tjeneste

Hovedmomenter

Elevene skal

- 4a kunne forklare ulike kostnadesbegreper
- 4b kunne foreta en for- og etterkalkyle
- 4c kunne forklare sammenhenger mellom kostnader og produksjon
- 4d kjenne til virksomhetens forsikringsbehov av ansatte, anlegg og driftsmateriell
- 4e kunne foreta en vurdering av kostnader mot markedsgitte priser
- 4f kjenne til hvordan beslutninger om investeringer blir foretatt
- 4g kjenne prinsippene som ligger til grunn for utskifting av driftsmateriell
- 4h kjenne til skatter og avgifter på driftsmidler som kjøretøy og maskiner

Mål 5 Markedsføring

Elevene skal kjenne til ulike markedsføringstiltak i en valgt bransje

Hovedmomenter

Elevene skal

- 5a kjenne til grunnleggende prinsipper og metoder for markedsføring
- 5b kunne identifisere et markedsføringsbehov og kunne foreslå enkle tiltak
- 5c ha kjennskap til aktører innen markedsføringsbransjen
- 5d ha kjennskap til kostnader og nytteverdi av ulike markedsføringstiltak

Mål 6 Bransjerettede lover og forskrifter

Elevene skal kjenne til de aktuelle aktørers rolle i verdiskapningskjeden for en valgt bransje og kunne finne fram i lover og forskrifter som regulerer næringen

Hovedmomenter

Elevene skal

- 6a kjenne til bransjens struktur og arbeidsfelt
- 6b kjenne til leverings- og betalingsbetingelser
- 6c kjenne til næringens rammebetingelser
- 6d kunne finne fram i lover som omhandler virksomhetens drift og arbeidsmiljø

Kapittel 3: Vurdering

3.1 Hvorfor vurdering?

Formålet med vurdering er å sikre en nasjonal standard i opplæringen, slik at vi får et godt og likeverdig opplæringstilbud for alle. Vurdering innebærer at resultatet av opplæringen vurderes i lys av de mål som er formulert i læreplanen.

Vurderingen vil ha ulike formål, bl.a.

- å informere eleven, foresatte, lærer og opplæringssted i arbeidet fram mot et læringsmål, om hvor langt eleven er kommet i utvikling mot en kompetanse
- å veilede, motivere og utvikle eleven
- å motivere læreren til kontinuerlig å vurdere sin undervisningspraksis
- å informere samfunnet, arbeidslivet og høyere utdanningsinstitusjoner om hvilken kompetanse eleven har oppnådd

3.2 Hva skal vurderes?

- *Målene for opplæringen* slik de er fastsatt i den generelle delen av læreplanen, i de felles mål for studieretningsfagene og i mål for enkeltfag i denne læreplanen danner utgangspunkt for vurderingen.
- Det er elevenes *helhetlige kompetanse* som skal vurderes, slik den er beskrevet i opplæringens mål.
- Vurderingen av elevene skal vise *i hvilken grad* de har nådd målene i læreplanene.

3.3 Hvordan skal vurderingen skje?

Det skilles mellom to hovedtyper av vurdering:

- Vurdering underveis.
- Avsluttende vurdering.

Vurdering underveis har til hensikt å informere og motivere elever og lærere i arbeidet med å nå opplæringsmålene. Slik vurdering kan være formell eller uformell. Et nyttig hjelpemiddel i vurderingsarbeidet underveis kan være at eleven fører arbeidsbok, loggbok, dagbok e.l. knyttet til gjennomføringen av opplæringen. Formell vurdering underveis kommer til uttrykk i termin-karakterer.

Avsluttende vurdering kommer til uttrykk gjennom standpunktkarakterer og i eventuelle eksamens-karakterer.

3.4 Spesielle forhold

I løpet av skoleåret skal alle elever gjennomføre ett eller flere prosjektarbeider. I minst ett av prosjektarbeidene skal både felles allmenne fag og studieretningsfag inngå.

Tema og problemstillinger for prosjektarbeid skal velges innenfor læreplanens rammer.

Vedlegg 1

Vurdering i valgfaget ledelse og økonomisk styring

Standpunktkarakterer

Det gis standpunktkarakterer i faget.
Resultat av prosjektarbeid skal inngå i standpunktkarakteren.

Eksamen

Elevene kan trekkes ut til en skriftlig eksamen i faget ledelse og økonomisk styring.
Eksamensoppgaver utarbeides lokalt etter sentrale retningslinjer.

Retningslinjer for den praktiske gjennomføringen av eksamen vil bli gitt i egne skriv godkjent av departementet.